

האם יזם הש. ב. את המסע נגד גאנדי בעיתונות אחרי פרשת יוהנסבורג. כדי לחפות על מחדליו

פרשת פרטורג'י

מצויין כי שוחרר מצה"ל בגלל ליקוי נפשי. אולם היו שם פרטים נוספים ש- העידו מה חמור הליקוי שלו. היו שם מיסמכים של המיטרה שסיפרו על ניסיונות היתחנות של פרטורג'י כקצין בצה"ל ועוד מעשים תמוהים שנתנו פירוש מעשי לסיקור הליקוי הנפשי שלו. נתונים אלה לא היו בתיק השב"כ.

על סמך הפירוט בתיק האישי הבין גאנדי כי מדובר במעשה של מטרופ. אולם גירסותיו נדחו בלעג על הסף. כל אנשי השב"כ שהיו מעורבים בעניין צחקו לו בגלוי. כעבור זמן קצר נראה היה כי הם צדקו. אחת ממזכירות הקונסוליה יצאה מהבניין. היא סיפרה כי מצויים בתוכו 6 מחבלים, וכי דייוויד פרטורג'י נמצא בפנים פצוע ומסרב להיחלפנות.

גאנדי לראש-הממשלה. "שליך" — לא שלי" תיקן אותו ראש השב"כ.

חלף עוד פרק זמן. מבניין הקוניסוליה יצא הד"ר גוטליב, הרופא היהודי שתתנדב להיכנס לבניין כדי להושיט עזרה לפצועים. הוא סיפר: "בפנים יש רק משוגע אחד. פרטורג'י. אסור שידע כי יודעים על כך. זה יגביר את טירופו. יש להמשיך את המשאומתן עמו כאילו מדברים עם מחבלים". אז התברר כי גאנדי צדק מה רגע הראשון בתיאוריה שלו.

כך נולדה הפשלה

כ אשר הסתיימה הדראמה ביוהנסבורג, ביקש יצחק רבין מגאנדי לצאת לדרום-אפריקה, כדי להביא לו ממקור ראשון מידע על מה שאירע שם באמת. גאנדי לא מונע כקצין חוקר וגם לא כי וועדת-חקירה שצריכה לחקור באופן פורמאלי ולמסור מסקנות. כל מה שהיה עליו לעשות הוא להביא את התרשמותו האישית לידיעת הממשלה.

הוא יצא ליוהנסבורג, עסק שם באיסוף מידע במשך 49 שעות רצופות. בין השאר שוחח פעמים עם דייוויד פרטורג'י ועם אחיו. תוך כדי שהייתו הודיע הרדיו הי"ד דרום-אפריקה כי ראש-הממשלה שיגר את יועצו ליוהנסבורג כדי לחקור את הפרשה. גאנדי צילצל מיד לארץ: "האם הבנתי נכון את הידיעה? האם המשימה שלי שונתה?" הובהר לו שנית כי אינו חוקר ואינו בודק או גובה עדויות, אלא מתרשם אישית.

מיד עם שובו ארצה חיבר גאנדי את הדו"ח שלו ראש-הממשלה. בין השאר כלל בדו"ח פסקה: לפיה הוא יכול להבין את הקב"טים שהעסיקו את פרטורג'י בגלל אישיותו החזקה, אך לא להצדיק אותם. לעומת זאת אינו יכול להבין כיצד השב"כ לא בדק שוב את עברו של פרטורג'י ונתן אישור לקב"ט של הקונסוליה להמשיך להעסיקו גם אחרי שהיתגלה כי שיקר. ראש השב"כ סתר את דבריו של גאנדי. הוא עמד על כך כי נערכה בדיקה חוזרת וכי לא היה בתיק ביטחון-שדה דבר שיחייב את אי-העסקתו של פרטורג'י.

דעתו של ראש השב"כ כי אומנם היתה בדיקה חוזרת ולא נמצא בה פסול, הית- קבלה כעובדה על ידי ראש-הממשלה. כי תוצאה מכך שינה גאנדי סעיף בדו"ח שלו. הוא סבר כי טעה וכי אומנם לא היה בידו השב"כ מידע על הליקוי הנפשי של פרטורג'י בדו"ח החדש שלו ציין רק כי השקר אינו כשר יותר מהשיגעון, וכי על סמך שקריו בילבר אסור היה להמשיך להעסיקו.

כעבור מיספר ימים הופיעו ראש השב"כ וגאנדי בפני ועדת-העורכים של העיתונות ומסרו להם את המידע שבידם. העורכים ביקשו לערוך מסכת עיתונאים גם לכת

נעשה ניסיון לבדיקה חוזרת בעברו של פרטורג'י לא חיתה זו בעיני כלל לגלות כי סולק מצה"ל בגלל ליקוי נפשי שאינו מאפשר את העסקתו. ניתן היה לעשות זאת תוך חצי שעה, בבדיקה שהיתה אולי מונעת את הטראגדיה ביוהנסבורג. הדבר לא נעשה, למרות טענתו של ראש השב"כ כי הבדיקה החוזרת אכן בוצעה.

השקפה של איש אחד

ה סימנים הראשונים לכך, שמשעה אינו כשורה בבדיקת רקעו של פרטורג'י, היתגלו כבר זמן קצר אחרי שנודע דבר ההשתלטות על הקונסוליה ביוהנסבורג. או עוד היתה הידיעה הכללית, על פי הדיווחים שהגיעו מדרום-אפריקה, כי קבוצה של שישה מחבלים, כנראה שלושה ערבים ושלושה יפאנים, היא שהשתלטה על הקונסוליה. רק איש אחד טען: "אלה

זאבי. בפעם הראשונה נולד חשד כי ראש שירות-הביטחון-הכללי (שב"כ) היטעה ב- מיתכוון וביודעין את ראש-הממשלה, את הממשלה ואת הציבור כולו, תוך ניסיון להתחמק מאחריות למה שאירע בקונסוליה. נגד ראש השב"כ הועלתה האשמה כי היטעה, אם לנקוט לשון המעטה, את ראש-הממשלה בכך שטען כי השב"כ ערך בדיקה חוזרת בתיקו האישי של דייוויד פרטורג'י, אחרי שזה היתגלה כשקרן, ולא מצא נתונים כדי לפסול אותו.

בחודש ספטמבר 1974 היה צריך להידלק אור אדום בעיני הממונים על פרטורג'י בקונסוליה ביוהנסבורג ובעיני הממונים עליהם בשב"כ. עד אז הועסק פרטורג'י במשך כשנה בתפקיד מחפש בתיקיהם ובכליהם של הנכנסים בשערי הקונסוליה. זהו תפקיד בלתי מסווג, שאנשי הגיא ממלאים אותו בבתי-הקולנוע בארץ. ליקוי- נפשי שבגללו משתחרר אדם משירות בצה"ל, אינו פוסל לגבי מילוי תפקיד זה. יש סעיפים של ליקוי נפשי שאינם מעי-

דייוויד פרטורג'י, הצעיר היהודי הי מטרופ, שהשתלט בסוף חודש אפריל השנה על הקונסוליה הישראלית ביוהנסבורג, בהסוואה של התקפת-מחבלים ערבים, הרג ביריות-הטירוף שלו שלושה אנשים. מבלי לירות, הוא כימעט חיטל בעקיפין אדם נוסף. היה זה מי שכהן אז כיועץ ראש-הממשלה למילחמה ב- טרור, אלוף (מיל.) רחבעם (גאנדי) זאבי.

בחודש שעבר החזיק גאנדי ללא עוררין בתואר האליפות של האיש המבוקר וה- מושמץ ביותר במדינה. כל העיתונות הי-

מאת אלי תבור

ישראלית, ללא יוצא מהכלל (כולל עתון זה) תקפה את גאנדי בחריפות על הדו"ח שהביא עמו מהביקור החטוף שערך ב- דרום-אפריקה מיד אחרי ההשתלטות על הקונסוליה.

הדו"ח, כפי שהוצג לעיני הציבור, היה אומנם מזור ומעורר תמיהה. השתקפה מתוכו התפעלות מיכולתו המיבצעית, הי- מטרופת-גאנדי, של פרטורג'י, מצד שני לא היתה בו שום קביעה ברורה וחד- משמעית לגבי אלה הנושאים באחריות למינויו של מטרופ כאיש-ביטחון בקוניסוליה ישראלית.

כאשר ימים מיספר אחרי-כך, הודיע ראש-הממשלה על מינויו של גאנדי כי יועצו לענייני מודיעין, נראה המינוי כי לעג לרש וכניפצוף על דעת-הקהל, שי- ביקרה את גאנדי בחריפות כה רבה בעק- בות הדו"ח שלו על מחדל פרטורג'י. שוב הפך האלוף זאבי למטרה לחיצי העיתונות, שמנתה לו את כל מה שנראה בעיניה כחטאי-ועבר, אחד לאחד.

היתה זו מיתקפת-סרק. היא לא כוונה לעבר היעד הנכון, ספק בזיון ספק בגלל ציורף נסיבות מיוחד במינו, שלא איפשר לאמצעי-התיקשורת לקבל את המידע הי- מלא והנכון על הפרשה. גאנדי גם לא יכול היה לגונן על עצמו. ככול בתוקף תפקידיו הרשמיים ומיגבלות עיסוקיו, נא- לץ לשים מחסום לפיו.

העיתונות והציבור שפטו אותו על פי הופעתו הפומבית היחידה בפרשה זו. היתה זו מסיבת-עיתונאים שערך אחרי שובו לארץ מדרום-אפריקה, בה יכול היה לדווח רק על מה שהורשה לו לדווח ונאלץ לדווח על נושאים שלא היה לו מושג בהם. כל דימויו וקשר בין דיווח זה, שהובא לידיעת הציבור, לבין מה שאירע באמת, היו מקריים בהחלט.

אותה הופעה בלתי-מוצלחת — בשל סיבות אובייקטיביות — היתה רק הי- פאסאדא להתרחשויות נסערות מאחורי הקלעים, למאבקי-כוח חשאיים שטרם הס- תיימו, הנמשכים עד עצם היום הזה ויהיו להם ודאי הדים בעתיד. הכוח הדוחף מאחורי התרחשויות נסערות אלה היו מאמציהם של ראשי שירות-הביטחון הי- כללי לחפות על מחדליהם ולנער מעל עצמם כל אחריות לפרשה האומללה של פרטורג'י.

ראש-הממשלה הוטעה

ק עתה יותר מחודש אחרי אותה פרשה שכימעט השתכחה, מתחילים להיתגלות טיפין טיפין פרטים אמיתיים, החושפים את המיתרחש באחד ממקורי הכוח המרכזיים של המדינה. מסתבר לפיהם כי המדינה כולה נפלה במלכודת- פתאים שיש לה חלילנות חמורות הרבה יותר, מעבר לעולל האישי שנגרם לרחבעם

פרטורג'י
— מהשיגעון

גנדי
— השקר

ראש שב"כ
— אינו פחות גרוע

לא מחבלים. זהו איש-הביטחון של הקוניסוליה דייוויד פרטורג'י, שנמצא שם. הטענה שיצאה מפיו של יועץ-ראש-הממשלה למילחמה בטרור, רחבעם זאבי, זכתה מיד לקיתונות של לעג ובוז. באותן שעות נשמעה גירסתו של גאנדי מטרופת. כששאלו אותו כיצד הגיע למסקנה מזוהר זו אמר כי עשה זאת בדרך האינטואיציה. אלא שאינטואיציה היא פרי ניסיון שנרכש במשך זמן רב על ידי ששת החוששים. וגאנדי עם כל מה שיאמרו עליו, הוא בעל חושים בריאים.

היו בידו כמה אינדיקטורים לכך שלא מחבלים ערבים הם שפרצו לבניין: העובד דה ששום אירגון פידאיון ערבי לא טען, במשך שעות אחרי המיבצע כי ידו ב- מעשה; העובדה כי לא נדרש שיחרור של בני-ערובה ועובדות נוספות שלא ניתן לפרסמן, שיקענו את גאנדי כי לא ערבים הם שהשתלטו על הקונסוליה.

כאשר אשתו של גיורא רביב, קצין- הביטחון שנמצא בידו פרטורג'י, יצאה מי- הבניין וסיפרה כי פורטר מסתובב בקוניסוליה לבוש בגדים מגומרים ותתימיקלע עוזי בידו. הבין גאנדי שמדובר כנראה נכיש ונכיש של פרטורג'י. הוא באחד מאנשי-הביטחון של הקונסוליה. הוא ביקש את תיקיהם. קיבל גם את תיקו של פרטורג'י. בתיק נאמר כי פרטורג'י רימה ב- שאלון בקשר לביקוריו בארץ ולסיבות שיחרורו מצה"ל. גאנדי ביקש לראות גם את התיק הצבאי של פרטורג'י. הוא ידע שכל מי שמשתחרר מצה"ל נוסע לחו"ל, מעבירים את תיקו ליחידת ביטחון-שדה. ואז היתגלתה לראשונה עובדה מדהימה: בתיקו הצבאי האישי של פרטורג'י היה

דים בהכרח על טירוף, שיגעון או מחלת- רוח.

אולם במהלך השנה בה הועסק כמחפש- חרג פרטורג'י ממיסגרת תפקידו. בזכות אישיותו הדומיננטית הוא הפך למביא ולמוציא של הקונסוליה. הוא גילה בקי- אות בכל הנעשה במשרדים, בדברים ש- אינם נוגעים לו. כתוצאה מכך נאסרה עליו הכניסה עם האקדח שברשותו לקוניסוליה.

או היתגלה כי דייוויד פרטורג'י מסר דיווח כוזב בשאלון שמילא במצורף ל- בקשתו להתקבל לעבודה כאיש-ביטחון בקונסוליה. הוא העלים בשאלון מידע על שני ביקורים שערך בארץ וכן את העובדה ששחרר משירות בצה"ל בגלל סעיף של ליקוי-נפשי.

עצם הגילוי שאיש-ביטחון העלים מידע ושקר בשאלון רשמי חייב לפסול את פרטורג'י כאיש-ביטחון. אפילו לא היה מיתגלה בתיקו הסעיף של הליקוי הנפשי. כאשר הועלתה השאלה כיצד יכול היה להתרחש מחדל כזה, שהשב"כ לא יגלה כי פרטורג'י שוחרר מצה"ל בגלל ליקוי נפשי חמור, מיהר ראש השב"כ, ששמו אסור לפירסום, לגונן על השירות שהוא עומד בראשו. הוא טען כי כאשר הגיע המידע על שקריו של פרטורג'י לארץ, נער- כה בדיקה חוזרת בתיקו ולא היתגלה שם שום סעיף רפואי שהיה בו כדי לפסול את פרטורג'י לתפקיד.

טענתו היתה פסולה. קודם כל משום שכאמור די היה בגילוי שקריו של פרטורג'י כדי לסלקו מהתפקיד. אולם היא היתגלתה גם כבלתי נכונה. הסתבר כי לוא היה